Назва ТВП: Бярэзіна-Гайна

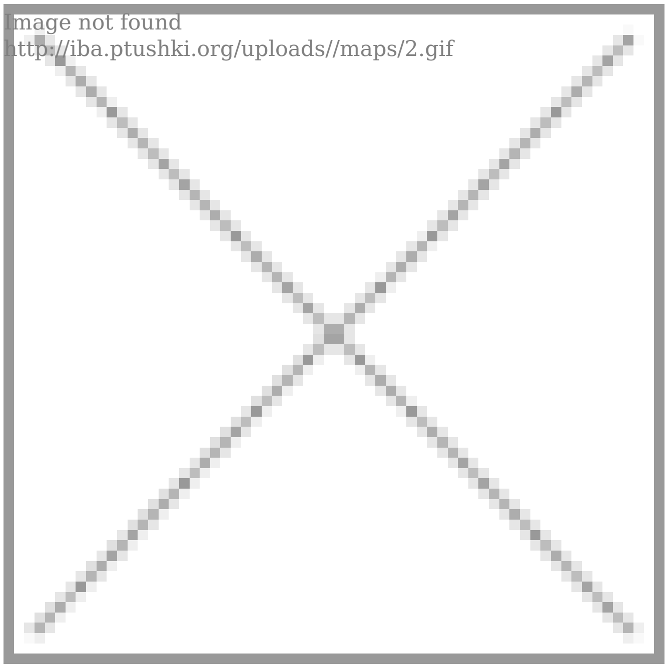

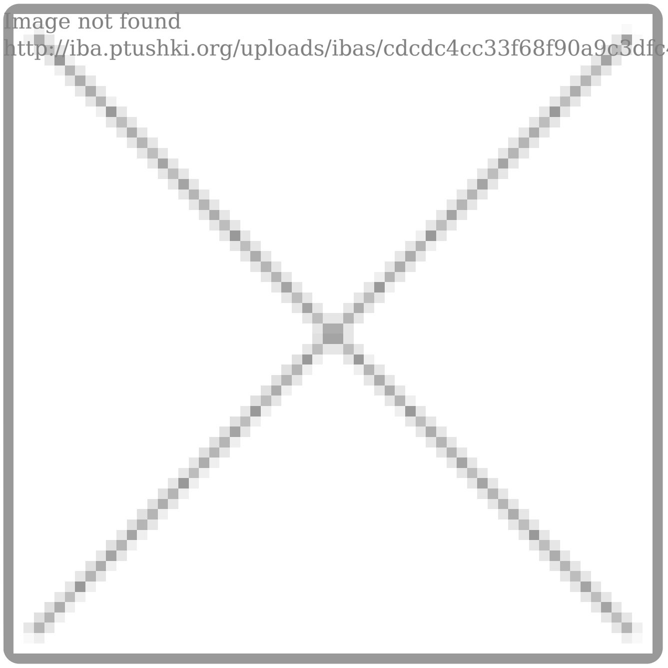

© С. Левый

Код: BY024

Геаграфічныя каардынаты: 54°23' N 28°18' E

Адміністрацыйная прыналежнасць: Мінская вобласць: Барысаўскі раён, Лагойскі раён, Смалявіцкі раён

Плошча: 17736 га

Крытэрыі: A1

Нацыянальны прыродаахоўны статус: не мае

Міжнародны прыродаахоўны статус: ТВП міжнароднай значнасці

Агульнае апісанне:

ТВП уключае ў сябе поўны спектр поймавых біяцэнозаў, характэрных для цэнтральнай часткі Беларусі. Угоддзе размешчана ў поймах рэк Бярэзіна і Гайна ад возера Палік на поўначы да ўпадзення ў Гайну ракі Цна на поўдні. Шырыня пойм рэк складае 1,5-3 км. У поймах пераважаюць нізінныя купіністыя асаковыя балоты і забалочаныя лугі, месцамі моцна парослыя хмызнякамі. Па краях пойм на слаба выяўленых поймавых тэрасах растуць забалочаныя лясы, у асноўным ольсы і ельнікі. Невялікую плошчу ў басейне ракі Гайна займаюць пераходныя сфагнавыя

балоты.

Працягласць ракі Бярэзіна ў межах угоддзя складае 12 км, ракі Гайна – 24 км. Гідралагічны рэжым рэк характрызуецца высокай непрацяглай веснавой паводкай і нізкай летняй межанню. У паводку пойма затапляецца на перыяд ад 10-20 сутак да 1,5-2 месяцаў, вышыня паводкі вар’іруе ад 0,5 да 2 м. Рэчышчы звілістыя, на Бярэзіне са шматлікімі старыцамі.

Угоддзе характарызуецца нізкім узроўнем гаспадарчага выкарыстоўвання. Поймавыя лугі Бярэзіны часткова выкошваюцца. У пойме Гайны сенакашэнне вядзецца пераважна ў месцы яе ўпадзення ў Бярэзіну і каля паўднёвых межаў ТВП. На ўзвышшах у пойме Бярэзіны пасецца жывёла. Тут жа знаходзіцца шэраг невялікіх тарфянікаў, але іх распрацоўка не вядзецца.

Практычна ўся тэрыторыя выкарыстоўваецца для палявання, а рэкі Бярэзіна, Гайна і шматлікія старычныя азёры – для рыбалкі мясцовымі і прыезджымі рыбаловамі. У межах ТВП знаходзіцца паркава-маёнткавы комплекс «Весялова». Зараз ён выкарыстоўваецца як база адпачынку. Тут жа знаходзіцца пасека і пляцоўка для коннага спорту.

Асноўныя біятопы:

Шыракалісцева-іглічныя лясы - 60%, хмызнякі – 5%, поймавыя вільготныя лугі – 20%, рэкі і іх узбярэжжа – 4% сельгасугоддзі – 10%, населеныя пункты – 1%.

Птушкі:

Прыродаахоўная каштоўнасць тэрыторыі вызначаецца, у першую чаргу, гнездаваннем тут глабальна пагражаемых відаў птушак. Тут адзначаны на гнездаванні некалькі такіх відаў птушак: вялікі арлец *Aquilaclanga*, дубальт *Gallinagomedia*, вяртлявая чаротаўка *Acrocephaluspaludicola*, вялікі грыцук *Limosa limosa*. Акрамя таго, угоддзе з'яўляецца важным месцам гнездавання для шэрагу водна-балотных птушак, а ў веснавы перыяд мае выключнае значэнне для адпачынку і кармёжкі мігрыруючых гусей, качак і кулікоў.

Іншыя групы жывел:

Звяры: буры мядзведзь *Ursusarctos*, еўрапейская рысь *Lynxlynx*, барсук *Meles meles*, стронга ручаёвая *Salmotruttamorphafario*.

Насякомыя: жужаль рашэцісты *Carabuscancellatus*, жужаль фіялетавы *Carabus violaceus*, жужаль шчыгрынавы *Carabuscoriaceus*, бражнік Празерпіна *Proserpinus proserpina*, паўлінава вока малое начное *Eudiapavonia*, мядзведзіца-гаспадыня *Pericalliamatronula*, чмель мохавы *Bombusmuscorum*.

Расліны: баранец звычайны *Huperziaselago*, лілея царскія кучары *Liliummartagon*, чына горная *Lathyrusmontanus*, пылкагалоўнік чырвоны *Cephalantherarubra*, касач сібірскі *Irissybirica*, пальчастакарэннік балтыйскі *Dactylorhizabaltica*, шпажнік чарапіцавы *Gladiolusimbricatus*.

Стан рэдкіх відаў птушак:

Віды	Статус	Колькасць	Год/перыяд ацэнкі	Дакладнасць ацэнкі	Трэнды	Крытэрый ТВП
Гусь шэрая *Anser anser*	гн	0-5 п	2006-2011	П		
Качка-шылахвостка *Anas acuta*	мг	+	2006-2011	П		
Качка-чырка *Anas querquedula*	гн	250-300 п	2006-2011	Э	↓	B2
Савук-лутока *Mergus albellus*	мг	+	2006-2011	П		
Савук вялікі *Mergus merganser*	мг	+	2006-2011	П		
Чапля-бугай *Botaurus stellaris*	гн	5-8 с	2006-2011	П		

Віды	Статус	Колькасць	Год/перыяд ацэнкі	Дакладнасць ацэнкі	Трэнды	Крытэрый ТВП
Чапля вялікая белая *Casmerodius albus*	мг	+	2006-2011	П		
Чорны бусел *Ciconia nigra*	гн	2-4 п	2006-2011	Э	↔	
Каршун чорны *Milvus migrans*	гн	1-2 п	2006-2011	Д	↔	
Арлан-белахвост *Haliaeetus albicilla*	мг	2-5 ас	2006-2011	П		
Арол-вужаед *Circaetus gallicus*	гн	2-4 п	2006-2011	Э	↔	
Лунь палявы *Circus cyaneus*	мг	+	2006-2011	П		
Малы арлец *Aquila pomarina*	гн	2-4 п	2006-2011	Э	↔	
Арлец вялікі *Aquila clanga*	гн	2 п	2008-2011	Д	↔	A1
Скапа *Pandion haliaetus*	мг	+	2006-2011	П		
Пагоніч звычайны *Porzana porzana*	гн	250-400 с	2006-2011	Э	↔	B3
Драч *Crex crex*	гн	200 с	2006-2011	Э	↔	

Віды	Статус	Колькасць	Год/перыяд ацэнкі	Дакладнасць ацэнкі	Трэнды	Крытэрый ТВП
Журавель шэры *Grus grus*	мг	+	2006-2011	П		
Баталён *Philomachus pugnax*	мг	500-1500 ас	2006-2011	П		
Дубальт *Gallinago media*	гн	15-25 с	2004	Э	↔	A1
Грыцук вялікі *Limosa limosa*	гн	15-25 п	2009	П	↔	A1
Чайка малая *Hydrocoloeus minutus*	гн	10-20 п	2007, 2011	Д	↓	B2
Чайка шызая *Larus canus*	мг	+	2006-2011	П		
Рыбачка чорная *Chlidonias niger*	гн	50-100 п	2006-2011	Э	↓	B2
Чаротаўка вяртлявая *Acrocephalus paludicola*	гн	3 с	2006	Д	↓	
Чаротаўка вяртлявая *Acrocephalus paludicola*	гн	0 с	2007-2010	Д	↓	

Іншыя рэдкія і знаходзячыеся пад пагрозай знікнення віды:

Пагрозы:

Сістэма гаспадарання, якая гістарычна склалася на гэтай тэрыторыі, у многім вызначыла стан прыродных супольніцтваў. Сенакакшэнне і выпас жывёлы спрыялі захаванню адкрытых участкаў поймы. Змяншэнне сенакосных плошчаў, асабліва заўважнае ў апошнія гады, вядзе да зарастання поймы хмызнякамі, што зніжае плошчу найбольш каштоўных у прыродаахоўным плане поймавых лугоў і балот.

Пажары перыядычна ўзнікаюць у лясах угоддзях, а ў засушлівыя гады і ў пойме. Асноўнымі прычынамі пажараў з'яўляецца неасцярожнае абыходжанне з агнём, а таксама веснавыя палы на лугах, якія праводзяць мясцовыя жыхары.

Пэўную пагрозу ўяўляе дачнае будаўніцтва, якое вядзецца на павышаных участках поймы. У апошнія гады ўзнік невялікі дачны пасёлак у наваколлі вёскі Весялова на правым беразе Бярэзіны.

Адмоўнае ўздзеянне на стан фауны аказваюць незаконныя паляванне і рыбная лоўля, выпадкі якіх здараюцца даволі часта. У выніку браканьерства колькасць асноўных гаспадарча-каштоўных жывёл застаецца значна ніжэй біялагічнай ёмкасці ўгодзя.

Рэкамендацыі па захаванню:

Для захавання флоры і фауны гэтай тэрыторыі трэба ў межах ТВП стварыць рэспубліканскі заказнік. Гэта дасць магчымасць захаваць экалагічны калідор і месцы гнездавання рэдкіх відаў.

Крыніцы інфармацыі:

Асабістыя паведамленні: Дамброўскі В.Ч., Мангін Э.А., Левы С.В.

Скарбы прыроды Беларусі. – Мн.: Беларусь, 2005. – 215 с. (Інфармацыю падрыхтавалі: Астроўскі А.А., Дамброўскі В.Ч., Максіменкаў М.В., Навіцкі Р.В., Натыканец В.У., Скуратовіч А.М., Юрко В.В.)

Mongin, E. 2008. Great snipe population, habitat management andconservation aspects in Belarus: a review. *In: Economical, social and cultural aspects in biodiversity conservation. Proceedings of the 1st North Vidzeme Biosphere Reserve international scientific conference of 23 November, 2006, Valmiera, Latvia. (eds: Opermanis, O., Whitelaw, G.).*

Press of the University of Latvia. Pp.31-38.

Mongin, E., Bogutski, Y., and N., Cherkas. 2009. Monitoring of the Great Snipe and the Black Grouse in Specially Protected Nature Territories. *In: Sustainable Planning Instruments and Biodiversity Conservation. Proceedings of the 2nd North Vidzeme Biosphere Reserve and Vidzeme University of Applied Sciences International Scientific Conference of 13-14 November, 2008, Valmiera, Latvia. (ed. Livina, A.).* Press of the University of Latvia. Pp.62-72.

Складальнікі : Левы С.В.

---

* *Выкарыстанне змешчанай тут неапублікаванай інфармацыі для навуковых публікацый без пісьмовай згоды яе аўтараў забаронена. У выпадку выкарыстання часткі кантэнту або старонкі цалкам на іншых інтэрнэт-рэсурсах, абавязковая спасылка на аўтараў і сайт iba.ptushki.org*